

Vprašanje otroškega dela prihaja v ospredje

Nad dva milijona otrok je v tovarnah, cestah pa polne odraslih brezposelnih. — Vprašanje velik socialen problem

New York. — Narodni odbor za pobijanje otroškega dela pravi, da je danes nad dva milijona otrok zaposlenih v tovarnah in trgovinah. Naslovil je apel na razne vplivne osebnosti in organizacije, v katerem jih poziva, naj delujejo, da se otroci vrnejo v šolo in na njih pozicije nastavi odrasle osebe.

Organizacija pravi, da je v državi nad tri milijone otrok med 7. in 17. letom starosti, ki so izven šole, nad dva milijona teh je med njih delavcev. Ta situacija ogroža narodno blaginjo, nadaljuje odbor, ki smatra, da bi morala družba posvečati vso pozornost vprašanju vzgoje in šolstva.

Mladina bi se morala v šolah pripravljati na odgovornosti, ki jo čakajo v življenju. Te odgovornosti so večje in bolj kompleksne kot kdaj prej. Prezgodnje zapuščanje šol in iskanje dela v industrijah le poslabšuje delovni trg in odjeda kruh odraslim osebam. Mladina bi morala biti v šolah, zaključuje odbor.

Noben razumen človek se ne more prepričati s tem stališčem, ker resnica je vse, kar pravi odbor. Le da je vprašanje bolj zapleteno in pereče. S samo zahtevo, naj se otroci povrnejo v šole, kjer naj se pripravljajo za "življenjske odgovornosti," se vprašanja ne bo rešilo, ker sega prav v korenine družabnega reda.

Otroško delo v industrijah je zlo, katerega bi ne tolerirala nobena družba, v kateri bi bile človeške pravice in blaginje delovnih mas na prvem mestu, kar bi moralo biti. Kapitalizem in človeške pravice pa niso v medsebojni harmoniji, temveč v konfliktu; in dokler bo kapitalizem, je realiziranje teh pravic nemogoče in utopijsko.

S tem ni rečeno, da je vsak bolj brez pomena. Je obratno. Resnica pa je tudi, da se s pravnimi reformami tudi ne pride daleč, kar dokazuje kaos, v katerem se nahaja vse človeštvo. In goło insistiranje, da morajo biti otroci v šolah in ne v tovarnah ter trgovinah odjedati kruh odraslim delavcem, je zgolj reformizem, ki ne bo ničesar reformiral.

Prvič niso pri tem prizadeti otroci bogatov in dobro situiranih oseb, temveč otroci proletarijskih družin, ki so v bedi ali pa stoji le korak od nje. Dobra socialna zakonodaja — zavarovanje proti brezposelnosti, bolnišnice in za starost — bi najbrž storila več za odpravo otroškega dela kot pa prepoved istega. Tudi zvišanje plač in zakonitost minimalnih mezd bi bil efektiven udarec po tem socialnem zlu. Podjetja ne uposljujejo otrok radi tega, ker jih vodi jo zlobneži ali pa ljudje, ki smatrajo delo za socialno potrebo, nego vsled tega, ker delajo za nižje mezd kot odrasli. Z minimalno plačo bi bila uničena vsa incentive za izkoriščanje otrok.

Drugo vprašanje vsake industrijske družbe v zvezi s tem je vedno ni rešeno s najboljšo socialno in protekcijsko zakonodajo. In to je kakovost šolstva ter pripravljanje otrok za "življenjske odgovornosti". Današnje šole so izredno slabe pripravilnice za življenje. V veliki meri niso nič drugega kot tovarne za produciranje "dobrih" državljanov in pa spretnih klerikov. "Dober" državljan je po splošnem pojmu le tisti, ki je pripravljen boriti se za "domovino" in nasprotnik

RUSIJA ODBILA ZAHTEVE JAPONSKE VLADE

Izjavila je, da ne bo izročila rebelnega kitajskega generala japonskim oblastem

Moskva, 12. dec. — Zunanji urad je objavil vsebino not med Tokijem in Moskvo, v katerih sovjetska vlada odločno odbija japonske zahteve, da sovjeti izročijo rebelnega kitajskega generala Su Ping-wena in njegove čete japonskim avtoritetam. General Su Ping-wen je pred par dnevi prekorajil sovjetsko-mandžursko mejo in stopil na rusko ozemlje, veld ofenzive japonske armade proti rebelam.

H. M. Kharakhan, pomočnik sovjetski komisar za zunanje zadeve, pravi, da Moskva ne more ugoditi japonskim zahtevam, ker vzdržuje politiko nevtralnosti napram mandžurskim notranjim aferam.

Diskusije o vprašanju ekstradicije med obema vladaoma so priče 8. decembra, ko je japonski poslanik v Moskvi zahteval, da Moskva izroči upornega generala in njegove čete v roke japonskih avtoritet. Japonaka vlada je v svojih notah poudarjala, da je ona odgovorna za mir v novi mandžurski državi, ki ga ogrožajo kitajski rebeli. Kharakhan pa je odgovoril, da se v Mandžuriji nahaja več tisoč belogardistov, ki odprto delujejo proti sovjetski republiki, toda vzle temu ni Moskva nikdar zahtevala njihno ekstradicijo, niti ni Japonaka nikdar izjavila, da jih je pripravljena izročiti sovjetskim avtoritetam.

Trockij hvali turške avtoritete

Carigrad, 12. dec. — Leon Trockij, izgnani ruski boljševik, se je večer vrnil v Turčijo s svojega obiska Danske, kjer je imel predavanja pred člani unije socialističnih dijakov.

V svoji izjavi, katero je podal ob svojem povratku, Trockij hvali turške avtoritete, ker so mu šle v vseh ozirih na roke. "Avtoritete so skrble, da sem dobil dovoljenje za neoviran prehod čez druge države, kar je zadosten dokaz, da me Turčija ne smatra za jetnika," pravi Trockij. "Govorice, da sem šel v Copenhagen s namenom, da govorim z reprezentanti sovjetske vlade, so tudi brez vsake podlage. Moj obisk je bil privatnega značaja, ne političnega, kot akuzirajo nekateri to stvar prikazati v javnosti."

Nemška vlada ukinila cenzuro časopisja

Berlin, 12. dec. — Politična situacija se je nekoliko pomirila, ko je kancelar Schleicher ukinil cenzuro tiska. Kancelar je poleg tega naznanil, da bo vlada preklicala nekatere zasilne naredbes, ki jih je izdala prejšnja vlada in katere omejujejo osebnostno svobodo nemških državljanov.

Stimsonov odgovor Veliki Britaniji

Državni tajnik odklanja angleške pogoje glede plačevanja vojnih dolgov

Washington, D. C., 12. dec. — Ameriška vlada je večer poslala novo noto Veliki Britaniji, v kateri odklanja rezervacije, ki jih je navedla britanska vlada in se nanašajo na plačilo obresti v vsoti \$65,550,000 in \$30,000,000 na glavnico. Kakor znano, zapade ta znesek 15. decembra.

V svoji noti Velika Britanija poudarja, da se plačilo skupne vsote \$95,550,000 ne sme amatrati za poravnavo polletnega obroka, temveč kot plačilo na kapital, kar naj se upošteva pri bodočih pogajanjih o reviziji vojnih dolgov. Dalje britanska vlada naglašala, da bo poravnala svoje obilgacije v Ameriki v slatu, obenem pa podvzela akcijo v svrhu novih diskusij o vprašanju vojnih dolgov. Te diskusije naj bi rezultirale v novem dogovoru pred 15. junijem, ko zapade drugo plačilo na njene dolgove v Ameriki.

Tovarnarji proti skrajšanja delavnika

Vodili bodo opozicijo tudi proti brezposelnostnemu zavarovanju

Chicago, 12. dec. — James L. Donnelly, predsednik Illinois Manufacturers asociacije, je večer razposlal okrožnico vsem članom te asociacije, v kateri pravi, da se bo asociacija odločno borila proti šesturniku in petdnurniku kakor tudi proti brezposelnostnemu zavarovanju, ko bo ta zadeva šla na razpravo na prihodnjem zasedanju državne legislature. Donnelly je označil to gibanje kot smotno v načelu in nepraktično v izvajanju, ker predvaja visoke stroške na račun industrij.

Novo obtožbe proti premogovnim kompanijam

Chicago, 12. dec. — Poleg obtožbe, da so premogovne kompanije dajale slabši premog družinam, ki so na listi miloščinah organizacij, kot zahtevajo določbe v pogodbah, je Better Business biro informiral državno pomožno komisijo o drugih nerednostih.

Pogodba na primer določa, da morajo kompanije spraviti premog v kleti ali v pritlikja, za kar dobe 75c od tone. To se pa v mnogih slučajih ni zgodilo. Vozniki so pustili premog na cesti, kljub temu pa so kompanije vseno računsko komisiji omenjeno vsoto od vsake tone. Zadeva je sedaj v rokah državnega pravdnika, ki je naznanil, da bo uvelodel preiskavo.

Vatikan protestira

Madrid, Španija, 12. dec. — Papežev suncij Tedeschini je izročil nov protest papežev države španaki vladi proti požiganju katoliške lastnine v Španiji.

BREZDOMCI POSTAJAJO RESEN PROBLEM

Nikjer niso dobrodošli. Policija nastopa bolj in bolj brutalno. Dom izgublja privlačnost radi ekonomske nesigurnosti, pravi profesor

New York. — Kaj se bo zgodilo s poldrugim milijonom brezdomcev, ki danes tavajo brezposelnih in brez vsakega po delali?

Na to vprašanje skuša dobiti odgovor dr. Nels Anderson, profesor sociologije na univerzi Columbia, ki pripravlja poročilo o tem problemu in pravi, da bo slika vse drugo kot prijetna. Svoje zanimanje za ta problem je pokazal že v knjigi "The Hobo", ampak sedanja kriza ga je še pogoršala.

Po njegovem mnenju bo demobilizacija brezposelnostne armade veliko težja kot pa je bil razpust armade po vojni. Brezdomceev se povsod boje. Policija nastopa vedno bolj brutalno napram njim. Oblasti in tudi ljudje na splošno jih smatrajo za sovražnike družbe, ki "nočejo delati" in ne za nesrečne žrtve obstoječega sistema.

To ravnanje s brezdomci, med katerimi je stotisoče oseb, ki so bile pred krizo pri domačem ognjišču in skrbela zase in za svoje, v mnogih slučajih tudi dobro situirane — vse to jim levilva srd in sovraštvo do vsega. Najslabše pa je, ker veld pomanjkanja vsega in izgube upanja postajajo človeške rasvaline. Teh človeških senj se posebno v velikih mestih na tisoče.

Družba — vlada in razne organizacije — bi morala gledati na ta problem s socialnega vidika ter podvzeti akcijo za rehabilitiranje teh žrtov. Na po nobenega znamenja, da se to zgodi. Profesor Anderson pravi, da podatki kažejo obratno: bolj in bolj brutalno postopanje s brezdomci, katere oblasti smatrajo za človeške izvrške in smeti.

S tem v zvezi omenja tudi razpadanje doma. Dom ni bil še nikdar v zgodovini izpostavljen tolikim nesigurnostim kot v sedanjih krizi. Dokaz temu je razdiranje družin. Tako svano domače ognjišče zapušča več in več družin, ki se razidejo in potikajo brez cilja po deželi.

Stalne evikcije brezposelnih, izguba domov in farm prej ali slej rezultira v kompletnem rasulu družine. Pot starejših članov vodi v krušno linijo in v "Hooverville", mladših pa po svetu kot hobotje. Par stotisoč mladine, ki se danes kliti po deželi, je posledica tega procesa socialnega razpadanja. Kapitalistična družba je nema za te svoje žrtve. Zanje ima le represivne "remedure".

Francija zahteva garancije

Ako jih ne dobi, tedaj Francija ne bo plačala obrokov na vojne dolgove

Paris, 12. dec. — Francoski parlament je preko svojih odsekov za finančne in zunanje zadeve poslal ultimatum ministrskemu predsedniku Herriotu. Ultimatum se nanaša na vprašanje vojnih dolgov. Parlament zahteva, da Herriot do danes opoldne dobi zagotovilo od ameriške vlade glede revizije vojnih dolgov. Ako ne izpolnjuje garancij, tedaj bo parlament odklonil apropriacijo \$19,261,422 v svrhu poravnave obrokov na francoske dolgove v Ameriki, ki zapadejo 15. decembra, kar pomeni padec Herriotovega režima.

Francoski parlament zahteva, da ameriška vlada obljubi, da se bo udeležila svetovne ekonomske konference, na kateri naj bi se razpravljalo tudi o vprašanju vojnih dolgov. Z drugimi besedami to pomeni, da francoski parlament želi razglasitev permanentnega moratorija za vojne dolgove.

Kaj bo Herriot sedaj storil, se še ne ve. Izgleda, da bo izvajal diplomatski pritisk, da doseže vsaj delne koncesije od ameriškega državnega tajništva, ako še ne od ameriškega kongresa, ki nasprotuje reviziji vojnih dolgov.

Francoska javnost nasprotuje nadaljnjim plačilom na vojne dolgove. Organiziranje javnih demonstracij je v teku. Prošlo soboto so dijaki državne universe priredili poulične pohode in vpili, da Francija ne dolguje ničesar Ameriki.

Pogajanja med železničarji in magnati

Železniške kompanije bodo zahtevale nadaljnje mesečne redukcije, katerim pa se bodo uniije uprle

Chicago. — (FP) — V kratkem se bodo otvorila pogajanja med uradniki železniških uni in magnati glede dogovora, ki je bil sklenjen v januarju tega leta. Takrat so železničarji pristali na snižanje mesece za deset odstotkov za dobo enega leta. Ta dogovor poteče 1. februarja 1933. Železničarji bodo zahtevali vstopitev prejšnje mesece, dočim magnati temu nasprotujejo in hočejo, da železničarji pristanejo na nadaljnjo redukcijo za deset odstotkov.

Železniške kompanije so nameravale obnoviti pogajanja prošle poletje, kar pa je preprečil predsednik Hoover v despatratnem poskusu, da si zaglura ponovno izvolitev. Bankirji sedaj pritiskajo na železniške kompanije in zahtevajo obresti na zadolžnice in plačila v gotovini na bonde, ki so dozoreli. Nekatera železnice so že v konkursu in ne morejo poravnati obilgacij na svoje dolgove; celo veliki železniški sistemi so v stiskah.

Bankirji bi najraje videli, da železničarji sprejmejo redukcije, da bodo železnice laglje plačale svoje obilgacije, a boljše se velikega odpora, ki je neizogiben. E. J. Manion, predsednik bratovščine železniških telegrafistov, je nedavno pojasnil stališče železničarjev v izjavi, v kateri je dejal, "da mi ne bomo plačevali 'dole' neplodnemu kapitalu."

V prihodnjih par dneh se bodo reprezentanti železniških uni sestali v Chicagu na konferenci, na kateri bodo izdelali načrte glede obnovitve pogajanj s magnati. Pogajanja bodo najbrž trajala več mesecev. Magnati upajo, da bodo dosegli podaljšanje januarskega dogovora glede redukcije mesece za deset odstotkov, ki poteče 1. februarja prihodnjega leta.

GRADNJA VELIKEGA PROJEKTA ODDALJENA

Nasprotujejo mu železniški interesi. Farmarji in jesserske pokrajine so mu naklonjene

Washington. — Iz zasliševanja, ki ga vodi senatni odsek za zunanje zadeve o pogodbi za graditev plovnega in elektrarskega projekta na reki St. Lawrence, je razvidno, da je stvar še oddaljena. Tudi če pride do ratifikacije pogodbe med Kanado in Združenimi državami v bližnji bodočnosti, se z delom ne bo še kmalu pričelo, ker projektu nasprotujejo železnice in tudi železničarji.

Zastopnik Security Owners' Association, v kateri so organizirani železniški delničarji, Milton W. Harrison, je pred senatnim odsekom kazal na zle posledice, ki bi jih trpele železnice v slučaju sgraditve tega projekta. Radi cenejših transportacije po Velikih jesserih in reki St. Lawrence bi železnice izgubile velik del prekomorskega tovora, ki bi ga pobrle prekomorske ladje v pristaniščih omenjenih jesserov.

Taka kompeticija je nepoštvena, je izjavil Harrison, ker bi jo na eni strani subvencirala vlada, na drugi strani pa zapostavljala z vedno večjimi davki železnice. Pri tem bi seveda trpele delničarji, ker bi se slabo stanje železnice še poslabšalo. Polom železnice bi prinesel polom tudi zavarovalnim družbam, ki so finančno močno zainteresirane v nje. Mnogo železničarjev bi izgubilo delo in v slučaju poloma zavarovalnih družb bi bili prisiljeni tudi zavarovalci. Tudi velebanke bi trpele.

Glede subvencioniranja je Harrison pozabil povedati, da je ni industrije, ki bi dobila več od države kot železnice. Od vlade so dobile nad 200 milijonov akrov sveta v "slati" starih časah. Zvezna, državne in občinske vlade so prispevale za sgraditev železnice težke milijone. Za magnate in špekulante so bile železnice — in so še danes, da si ravno v manjši meri — slati rudniki.

Na drugi strani bodo pritiskali na vlado tudi farmarji, da pride čim prej do konstrukcije Bentlawrenškega kanala. Oni smatrajo, da bodo laglje konkurirali na svetovnih tržniščih radi nižjih transportacijskih stroškov.

Tudi pokrajine ob Velikih jesserih so naklonjene projektu. Največ koristi bi imel severni del države New York. Frederick Kirkbridge iz Massena je pred senatnim odsekom rekel, da bi se gornji del države splošno spremenil v enega največjih industrijskih distriktov dežele radi niskih transportacijskih cen, cenene elektrike in "cenenege delavstva". Rekel je, da bi se v največji meri naselila jesserska industrija.

Stavka v delavski šoli

Mena, Ark. — Dve tretjini dijakov v tukajšnji delavski šoli, Commonwealth College, je zastavkalo v znak protesta proti izključitvi dveh študentov.

Henry Forblade in Jack Copenhaver sta bila izključena, ker sta vodila boj za študentsko reprezentacijo v upravnem odboru. Stavkarji zahtevajo, da uprava ponovno sprejme izključena dijaka ter da zagotovilo, da ne bo podvzela nikake disciplinarnne akcije proti stavkajočim. Uprava je zahteva odklonila.

Sneg v Los Angelesu

Los Angeles, Cal., 12. dec. — Sneg je pobelil to mesto in okolice in pritnilil je hud mras. Temperatura je padla na 23 nad ničlo, kar je nekaj izrednega. Mras je napravil občutno škodo na sadnih nasadih.

Pogreb Stalinove žene v Moskvi.

—Associated Press—

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTERNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in slovenska družba (slovenska) v Kanadi: \$2.00 na leto, \$0.50 na pol leta; \$1.00 na četrt leta; \$0.50 na dva meseca; \$0.25 na en mesec; \$0.10 na teden; \$0.05 na dan.

Subscription rates: for the United States (except Canada) and Canada \$2.00 per year, \$0.50 per half year, \$1.00 per quarter, \$0.50 per two months, \$0.25 per month, \$0.10 per week, \$0.05 per day.

Cena poštnice po depozitu. — Poslilci se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Navedi na vsaki listi ime in naslov: PROSVETA

2537-59 South Laramie Ave., Chicago, Illinois.

MEMBERS OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v izdajah, na primer (Nov. 30, 1935), pomeni valovanje na osnovi pomena, da vam je s tem datumom posredovano. Poslilci se vračajo, da se vam list ne uravnja.

Pomoč iz "devete dežele"

Priprosti, praznoverni ljudje že od nekdaj čakajo na pomoč "od zgoraj", kadar so v stiski. Sami si ne znajo pomagati, zato verjamejo, da jim bo neka bajna sila pomagala — in v tej veri umrejo.

Otrokom se še danes lažejo, da je neke "Santa Claus", ki prinaša darove. Otroci seveda verjamejo in se veselo misterioznega starca z belimi bradi in v polno culo daril na hrbtu. Še danes živi milijone odraslih otrok, ki niso nič boljši v svoji naivni veri.

Priprosti, nevedni ljudje vseh časov in krajev so radi govorili o obljubljeni "deveti deželi", v kateri je sreča doma. Ta srečna dežela je polna zlata, medu in mleka in pečenih piškot. Trpi kolikor moreš, ko enkrat prideš tja, bo vse dobro!

Danes je slabo povsod, ljudje pa še vedno čakajo, da pride pomoč od nekega drugega. Povprečni človek je še vedno grd lenuh, ker je neveden; nekdo drugi mu mora nekaj prinesiti ali nekaj storiti zanj. Vere v samostojnost, v lastno silo in lastne zmogljivosti še nima. Doma je slabo — drugje je bolje. Od drugega mora priti nekakšna pomoč! Na druge se zanašajo!

Evropa se zanaša na Ameriko. Tam je depresija kakor tukaj. Tudi vedo tamkaj, da je tu kriza, ali mislijo si, da je pri njih slabše in Amerika lahko pomaga — in bo pomagala. Že sto let je Amerika "obljubljena dežela", ki je že osrečila milijone revežev in končno bo osrečila vse. To je že stara vera priroste evropskega kmeta in delavca. Pa tudi oficijalna razumnost in modrost, ki je danes na krmlu Evrope, ni nič boljša.

Ta modrost misli, da Amerika lahko pomaga, če Evropi odpusti vojne in povojne dolgeve. Amerika je enkrat že pomagala delu Evrope, da si je naropal novih dežel in ljudstev, a danes, ko ta del Evrope ne more prebiti plena od zadnje vojne, naj Amerika spet pomaga: briše naj dolgeve in vse bo rešeno tamkaj! Ali je evropska oficijalna modrost naivna! Mar res misli, da je Amerika posodila denar iz ljubezni do dolžnikov? Amerika si je tudi hotela pomagati z vojno, ne samo Evropo.

Sovjetska Rusija tudi misli, da ji Amerika lahko pomaga, če jo prizna in obnovi z Rusijo diplomatske stike. Potem ji bo pomagala s posojilom in kreditom. Ali so boljševiki tako naivni, da ne slutijo, da bodo morali stianiti pasove in pristradati ameriške kredite? Mar pričakujejo, da bodo ameriški kapitalisti zgradili socializem v Rusiji?

Amerika se obratno zanaša na Evropo in sploh zunanjí svet. To je povedal sam novi predsednik Roosevelt nekemu reporterju kanadskega časopisa. Rekel je, da največji problem Amerike je, kako dobiti nazaj izgubljene trge v tujeststvu za ameriško blago. Potem bo vse dobro — in prosperiteta se vrne.

S tem je Roosevelt pokazal, da tudi on še veruje v "deveto deželo" in njena čuda. Ali Roosevelt nič ne ve, kaj se godi po svetu izza vojne? Ne vidi, da je Evropa — s milijardami dolarjev, ki jih je posodila Ameriko javno in privatno — zgradila celo vrsto industrij, da lahko zdaj sama proizvaža, kar je pred vojno izvažala iz Amerike?

Ako bo Amerika čakala na tuje trge, bo imela stalno krizo. Nekaj lahko še proda na tujem, ampak onega bogatega predvojne trga ne bo nikdar več. Svet se vsak dan bolj industrializira in kmalu bodo vse dežele gledale za tuje trge. Rezultat? Carinski konflikti in polom mednarodne trgovine.

Amerika ima dovolj velik trg doma. Če hoče vse svoje prebivalce — 125 milijonov vsak dan dostojno nasititi, oblačiti in preskrbeti s modernim stanovanjem, avtom in ostalim komfortom, ji bo malo ostalo za tuje trge. Poskrbeti mora, da bodo vsi ljudje v Ameriki delali in vsi zaslužili dovolj plače, pa bodo vsi kupovali domače prideleke in izdelke.

Toda ameriški privatni kapital noče tega. Lastniki kapitala gledajo samo za profit, zato ustvarjajo špekulacijo, nadprodukcijo, krizo, brezposelnost in mizerijo med delavci.

Kadar bo Amerika svoj kapital socializirala in s tem zajamčila vsem svojim ljudem materialno obstojnost, se ji ne bo treba brigati za tuje trge. In kadar vse dežele stane isto in stopijo v svetovno federacijo v svrhu svetovnega blagostanja; tedaj izgine revščina s sveta.

Glasovi iz nabelbin

Zanimive besede iz raznih krajev

Cini, ki so narodu v sramoto Cleveland, O. — V kolonah "Ameriške Domovine" sem čital sramotilne napade na slovenske socialiste, ker se ti niso odzvali samopostavljenim narodnim voditeljem (kdo neki jih je pooblaštil?) in se niso hoteli navduševati za proslavo ujedinenja Jugoslavije, za sedanjí režim, ter so se predirili na dan proslave to javno naglašati. Smatra se jih za nekeke predrežne in izdajalce naroda, ker se drzno v takih slovenskih (?) momentih izražati svoje mnenje.

Poročilo o demonstraciji slovenskih socialistov v nedeljo popoldne ob času proslave med 63. in 65. cesto in St. Clair ave. v spremstvu številne policije, je netočno. Ti pohodniki so bili v resnici slovenski in hrvaški komunisti in separatisti, kateri so delili letake, imeli shod pred javnim kopališčem na 63. cesti, demonstrirali in delali medvedke. Slovenski socialisti in članstvo lokalne soc. stranke se je ob tem času pripravljalo na skupno letno sejo v zgornji dvorani S. N. doma. Pred dvorano pa ni delal medvedkev samo Vehar, kot je bilo poročano, pač pa na splošno množica, katera je bila v bližini po St. Clair ave. tolika, da bi se lahko oddelili množico v dvorani.

Sl. or pa naj bo na tem mestu poudarjeno, da množica ni demonstrirala proti Jugoslaviji ne proti osebni poslanici dr. Leonida Pitamike, temveč proti diktatorskemu režimu, katerega reprezentira dr. Pitamika.

Ali se moremo navduševati za tako ujedinenje kot ga imamo danes? Ena tretjina našega naroda je pod peto Mussolinija, dve tretjini pa pod peto kralja Jugoslavije. Dejstvo je, da Slovenci v svoji rojstni domovini ne morejo danes razobesiti slovenske zastave. Ako to store, so kaznovani s globo in zapornim. Ravno ta kazen čaka tudi Hrvat in Srbe. Razne politične stranke, med njimi tudi socialistična, so po zakoniki od 6. jan. 1929 ukinjene in s tem je vrsto narodu svobodno izražanje. Mladinke, telovadne in športne organizacije so morale prenehati, s tem tudi telovadne mladinske seje "Svoboda" in "Orle". Edino Sokoli so še ustavni, ki so po postal vladna mladinska patriotska organizacija, po vseglu fašistov. Občinske župane in druge urade nastavlja vlada. Ljudstvo nima svojih pravic ne na volitvah ne svojega zastopstva v zakonodaji. Še celo v bivši Avstriji so imeli Slovenci več svobode!

In to vlado reprezentira dr. L. Pitamika. Ali je to mar reprezentacija slovenskega naroda? Ali hrvaškega in arbaškega? Koliko je Slovencev tu ali v domovini, da bi se mogli navduševati za tak režim? Poslanik ni zastopal naroda, temveč le režim. In proti temu režimu je bil izraz nedeljske demonstracije.

Ne morem razumeti, kako bi se mogel zavzemati dober ameriški državljani za te srednjeveške forme vlade, ki ne soglašajo z izražanjem republike ne v duhom časa, zato se ne čudim nerazumevanju navzočih to rojeve mladine, kot je bilo poročano v časopisu. Veliko se piše o diktatorstvu Italije in sovjetske Rusije, kaj je pa s diktatorstvom Jugoslavije?

Socialisti so bili za ujedinenje Jugoslavije še takrat, ko je marsikdo, ki se danes navdušuje za Jugoslavijo, klonil glavo bivali Avstriji. Pa ne za tako ujedinenje, kot ga imamo danes, temveč za jugoslovansko republiko s demokratično formo vlade. Tudi Eddin Kristan, v katerega se A. D. tako spodtika, je prispeval za to ujedinenje več kot svoj del, to pred vojno in po vojni, ko so se hlapci navduševali za kraljevino in se navdušujejo še danes.

Da so socialisti proti vsemu kar je narodnega, domačega i. t. d., je tudi prazna. Ali je bila ta proslava narodna? Ali se moremo navduševati za sedanjí način ujedinenja? Socialisti hočejo narod naobraziti za popolno slovensko družbo, zato je vsak socialist narodnjak v pravem pomenu besede, med tem ko je takozvan narodnjak na

rod-le-levstva, po kateri bi se radi povzpeli. Socialisti se lahko obračajo do zavednega delavstva kadar hočejo, ne da bi bilo treba iskati dovoljenja pri odgovornih faktorjih, ker so sami del tega občinstva, zato ga poznajo in mu hočejo v resnici dobro, medtem ko se ti voditelji zavedajo nezavednosti ljudstva in ga vedno težijo prilikah zavarjati. Zato tako lahkave pohvale o tipu Jugoslovanov od strani župana Millerja — ker se da jugoslovanski narod, ob prilikah, tako povleči ...

Poročilo o nemških socialistih ob začetku svetovne vojne je bilo tudi pretirano. Prvici, socialistična stranka ni imela 190 zastopnikov v rajstagu, kot poročano, temveč samo 110, in drugič, tudi ni moglo biti takega navdušenja za vojno, kar dokazuje veliko število socialistov po letih in suspendiranje Verwertasa in celo vrsto socialističnih časopisov.

Zagleda, da uredništvo A. D. ni preveč izbireno pri sestavi poročil. V metropoli se vedno kaj izvira, kar je izključno po drugih nabelbinah, nam pa je v zabavo in kratek čas.

Leo Poljak.

O članku "Rusije"

Menominee, Mich. — Kdor se ni prečital članka "Rusije" (napisala A. P. K.), naj to stori. V tem članku so namreč sama gola dejstva, kakršna smo imeli o Rusiji že dolgo časa pred očmi. Kar piše A. P. K., je sama gola resnica; njej mora pritruditi vsak, ki ima kolikšna razsodnost.

Nisem namenjen M. Judniču in njegovega potopisa kritizirati direktno. Če Rusije ni valjubil, je njegova lastna zadeva. Ne strinjam pa se s tistim dopisnikom, ki je o Judničevem potopisu pisal, da valj tisti, ki smo delovali na to, da bi se poslalo odposlanca v Rusijo, ga sedaj imamo v Judniču — kar brezplavno.

Naj omenim, da mi nismo imeli v mislih takega odposlanca, ki bi šel v Rusijo same na uro gledat ali popravljat za kakšno čevljariko obit in se samo vozil sem in tja med dvema mestoma. Ampak mi smo imeli v mislih odposlanca, ki bi ruske razmere v resnici proučeval. Ta človek bi moral biti pripravljen prijeti za vsako delo in tudi delati, pa naj bi bilo v tovarni, premogovni, na kmetijskih itd. Edino tak človek bi bil upravičen poštati o Rusiji svoje sklepanje sodb. Tak človek, če bi bil nepristranski, bi videl sraven slabše tudi dobro stran, česar pa Judnič ni storil.

Nekdo je pisal, da mi delavci si rajši razmere izboljšamo v Ameriki, namesto, da bi jih hodili v Rusijo. To bi bilo pravilno, ako bi se to dalo storiti v kratkem času, ali S. D. niso Rusija. Tri leta se ljudstvo prenaša vse muke, volitve pa so pokazale, da si ne želijo nobene izpremembe. Strdali in propadali bomo čedalje bolj. To je namreč tisto, kar smo nekateri imeli v mislih takrat, ko smo se navduševali za odposlanca, ker Rusija se je videla edina dežela, v kateri bi se dalo živeti.

Zašel sem skoraj že predaleč; bil sem samo namenjen opozoriti čitatele na članek o Rusiji, ki je izšel S. dec. v Prosveti. A. P. Krausa, ta dalekovidna in na napredek borača se ženska, je opislala Rusijo in Judničovo (dasi ga ne omenja) opisovala o nji popolnoma nepristransko: gleda je samo gola dejstva, ki se ne pobotna.

Da me ne bo kdo napadeno odil, naj povem, da še nisem nikoli imel nikakih stikov s komunistnim komunistom in jih v to delati tudi ne bom; tudi mnogi drugi, ki se zanimajo za Rusijo, zato še niso komunisti in zato ne so plačani od Rusije.

Kot opisuje A. P. K., je prebivalno opial še Spartak in še drugi; danjmo jim priznanje. Kolikor mi je znano, je A. P. Krausa samouka v svojem smislu. Zavedajmo se, da je hlapci med nami, kar takih hlapcev potrebujemo še veliko. Imamo jih še nekaj več (Ivan Holak in še nekaj drugih samoučkov). Oni pravijo narodni voditelji; oni pa, ki imajo o delavskem trpjenju

rod ponosen, ker ste gradili cerkve, pomnite, da narod vas že danes preklinja, ker niste odkritostni, ampak hinavci, na katerih ni nič kršaknega.

Pokora.

O tem in onem

Johnstown, Pa. — Bilo je že poročano o igri "Trije vaški svetniki", ki je bila uprizorjena dne 19. nov. pod avspicij ženskega društva "Naša Sloga" št. 606 SNPJ v Slov. del. domu na Montgomery in ki je bila v danih razmerah še prilično dobro obiskana od strani občinstva, zlasti oddeljenih nabelbin, vendar se je opazilo, da je izostalo od te prirdebe še mnogo naših ljudi. Vpeld tega je vodstvo SDD sklenilo, da se ta dovršeno lepa komedija še enkrat ponovi, in sicer pod avspicij Doma. Igralci so se radevolje odzvali splošni želji in tako bomo še enkrat videli te "vake svetnike" s županom Porentom, ki bodo razkrivali svoje tajnosti, ki so jih imeli pred 20. leti s lepo, mlado, črno-laso Lisko in kako so ji plačevali tajne alimente za njenega otroka, ki ga sploh nikdar ni imela. Mladi vaški svetniki je to tajnost in priliko ne so prefrizirali, čeprav imajo v sebi in kopajo prirobel mlado, lepo in bogato županovo hčerko Fani za ženo.

Chas. Kramer.

"Nasodni spomeniki"

Detroit, Mich. — Čisto sem v Prosveti, da v Clevelandu ne imajo depresije, ker so zgradili tristo tisoč dolarjev vredno cerkev. \$300.000, rojaki, je ogromna vsota denarja, s katerim bi lahko kupili šest mnogim, ki danes umirajo od gladi in mraza na cesti. Ako je clevelandski slov. metropola res krščanska, bi se \$300.000 porabila za hrano, stanovanje in obleke brezposelnih.

Člasi pišejo, da bo slovenska cerkev v ponos naroda in nekaj spomenik še pomnim rodovom, ki bodo ponosni na svoje prednike. S takimi slavospevi slepije napredniški listi naše rojake in upegi narod jih podpira.

Reklam vas, ki ste in se boste pripadali za cerkev, se se potrudite in pogledate na ameriške, pri jezaru, pa vprašajte rojake, ki tam umirajo gladi in mraza, kako so ponosni na vako cerkev. Potam se pa spomnite, da Krist ni imel prostora kamor bi položil svoje glavo. Njegov nauk je bil: nasitite lačne in oblecite nage, nikjer pa ni rekel: kajda mi tristo tisoč dol. vredni palače, v katerih bodo slepi mladi in odrasle otroke.

Rojaki v Clevelandu bodo zgradili poleg 300 tisoč še drugih tristoletov, pa se bodo imeli biti na kaj ponosni, ker cerkev ne bo nikdar njihova last, ampak bo vodo milijonkrat plačali. Ponos clevelandski slov. metropole je SDD. Rojaki, ki ste se žrtvovali, da Dom in se se boste, samo to ste dali in boste dali narodu, ki bo ponosen na vas. Ko bo SDD plačani, se boste lahko potrkali na praz in rekli: "To smo zgradili in plačali mi, to je naša lastnina, s katero razpolagamo kakor mi želimo!"

Tudi v Detroitu ni depresije, ako vzamemo merilo po cerkvah. Slovenci so zgradili svojo cerkev pred nekako 6 leti. Je to lesena stavba, precej velika, dovolj prostora za vse Slovence, ki cerkev potrebujejo. Koliko je stala, ni mi znano. Kolikor se da sklepati iz gradnje, ali in cene zemljišč, je ta slovenska cerkev stala težje tisočake. Ali je plačana, ali ne, to mi tudi ni znano, me tudi ne zanima, znano pa mi je, da so naši rojaki začeli poleg stare cerkve zidati novo; 6. novembra je bil dan, ko so rojaki imeli priložnost zasidati lopato v zemljo za novo cerkev, in to po vzoru Clevelanda, to je, da prva "farija" je bila najdržava. Tisti, ki je zasidil prvo "farijo" v zemljo, je moral poslati globoko v sep. Druga "farija" je bila nekaj cenejša itd. Baje so precej nabrali. Torej ako vzamemo za merilo gorjote poročilo, bi prišli do zaključka, da tudi v Detroitu ni depresije.

Zdaj pa pogledajmo še drugo stran Detroita. Zastopniki SDD so sklenili, da oddajo videnje Doma do spomladi 1936, ker bi skoraj vsi rojaki delničarji brez dela.

Člani SNPJ se poslužujejo pafivne liste, kar ne morejo toliko zaslužiti, da bi plačali assement; dejstvo jim ne morejo več pomagati, kar so blagajne prazne.

Mestna dobrodelna organizacija je poslala v Miehiko 15. nov. 600 (petsto), 22. nov. 200 (dvestot), 7. dec. 400 (štiristo), skupno 1200 (dva tisoč) častnih mehikanskih narodov, da je s tem uničila armado brezposelnih.

Danes (7. dec.) Warfare podpira 35.000 dolarjev. Ako bi vse te denarje dala čisto štiri cerkve, 35.000 dolarjev, v rusiji jih je mnogo več. Imamo tudi svetnike, ki so v Clevelandu. Kdor ni videl clevelandke smotile, naj se poje na zapadno stran mesta, k riki Detroit, pa jih bo videl. Ako je to kaj človeštva v njem, bo prebistral proti današnji krščanski družbi, ki gradi cerkve cerkve, da stojijo v njem in se borijo, pa ne pomagajo človeštva, mesto da bi se družila središč za brezposelne, ki niso brez sredstev in brez dela po svoji krivdi.

Tisti, ki pišejo, kako se na

Kakšen je povprečen Američan

Kongres za evgeniko v New Yorku je bil tudi za ameriško industrijo za proizvodnjo pijač, ki se bo menda v kratkem odločila za izdelovanje alkoholnih pijač, velikega pomena. Na kongres je nemški zdravnik dr. Unterberger iz Kraljeva prinesel novice, da se rodijo ženskam, ki zaužijejo zadostno množino oglikokislega natrona, sami moški potomci, medtem ko smejo bodoče matere — če so se zdravile s mlečno kislino, računati le na naraščajoč ženski spol. Podobna je torej, da se bodo dali v Ameriki prav kmalu spet zaslužiti milijoni in morda ne bo dolgo, ko bodo na ogljih, kjer prodajajo danes limonado, stale stolnice s pijačo po Unterbergerjevem predpisu.

Med številnimi vprašanji je kongres v New Yorku temu vprašanju posvetil prav posebno pozornost. S precejšnjo skrbjo je mednarodni svet, ki je bil tamkaj zastopan, pretresal bodičnost prebivalstva in vprašanje evgeničnih reform. Zastopniki daljnega Texasa so celo zagovarjali predlog, naj bi se — nalašč proti kontroli rojstev — razpisale nagrade po 50 dolarjev mesečno za one starše, katerih tretji otrok dočaka peti rojstni dan. Za vsakega nadaljnjega otroka naj bi dobivali starši najmanj 10 dolarjev mesečno.

Ameriška javnost je tem razpravam sledila s posebnim zanimanjem iz razloga, ker so pri tej priliki prvič po svetovni vojni govorili o povprečnem Američanu, kakršnega je izoblikovala znanost. Zaključek je razočaral in povzročil nove skrbi. Povprečni Američani, ki so se vrnili iz svetovne vojne, torej očetse sedanje generacije, niso atletskih postav, temveč slabotni ljudje z vsami znaki debelosti, ki živijo za plačilnimi mizami umetno razvzetih sob po donebnicah. Z duševnim življenjem povprečnega Američana se kongres ni bavil podrobneje; kdor je hotel, pa je lahko iz besed profesorja Muellerja iz Texasa — ki ga znanost v Ameriki visoko ceni — razumel, da so v tem oziru industrijci, vojak, politiki in "gangsterji" precej enaki. Ta učeni živalstvo, ki je izjavil, da so vodilni razredi "genetično tako opredeljeni, da bi bili dobro organizirani nemu socialnemu sistemu prej v škodo, ker jih prevzemajo bolj roparske kot pa konstruktivne namere." To teorijo potrjuje marsikateri znani finančnik.

Seveda je jasno, da je mnogo težje razumeti povprečnega Američana notranje kot pa pozoriti njegovo vnanjo sliko. Po vojni se si česar ni mnogo spremenilo, dasi tudi zadnja tri leta niso šla tako brez sledov mimo njega kot prejšnje periode propadanja. Notranje spremembe so se pojavile v primerih, kjer so šla velika premočenja v izgrubo in so se moralni ljudje vzgajali aklačno s skromnostjo in zahtevalo za vse, kar jim je še ostalo v trdem boju za življenje. Pri tem pa se ni gotovo, ali se bo ta sprememba, kolikor se je pojavila izven inteligentnih krogov, ustalila samo v gotovih krogih ali pa se bo razmahnila tako široko, da bo lahko vplivala tudi na povprečnega Američana.

Ta ameriški človek povprečnega kova začne še vedno pri čitanju listov s sportno rubriko, preide nato na zločine in končno na kratkočasno stran, ki je še zmerom pristna ameriška izjajda in je namenjena smehtu iz zabavi za staro in mlado. To so stolpci, ki jih čita povprečni Američan. V časih razmaha s morda vrh tega še bežno ogleda pregled borznih tečajev, v politično vznemirljivih dobah pa se ustvari tudi površno sodb po kakršnekoli uvozniku. Da je povprečni Američan iz dobe depresije še zmerom izrazit nasprotnik knjige, je še nespremenjeno dejstvo, dasi se na knjižnem trgu dobi lahko za mal denar dobra in cenejša vredna literatura. Trditve, da vzamemo povprečni Američan knjigo v roke le vsaki pet let, je tudi danes še resnična. Zato pa ne več točno, da bi moral povprečni Američan imeti svoj avtomobil; v časih depresije je moral marsikdo — na stotisoče je takih — to ugodnost zrtvovati. Prav tako pa je gotovo, da bo najmanjše zboljšanje razmer v tem pogledu spet vrnilo prejšnje čase, dasi se se medtem ljudje najbrž naučili, da je odveč, če ima kdo dva voza naenkrat.

Američan se zaradi splošne gospodarske krize ni prenehal seliti; njegovo bivališče kljuje ni nikoli prav dolgo ustaljeno. Ker je življenje cenejše in zaslužek manjši, si je najel cenejše in preprostejše stanovanje ali pa se deloma seli za delom od zapada proti vzhodu ali od severa proti jugu. Ko se bodo razmere izboljšale, bo spet povezal culo, prodal avto in se bo mogel vzeti s seboj in odšel s trdnim buhom za kruhom — prav tako kot v prvi dobi kolonizacije. Američan je nemiren. Sem in tja se trdili, da je ta lastnost nekam mladostna, toda prav za prav kaže le to, da se ta Američan ne more privaditi domaših tal in mu tuje vae, kjer živi. Američani se ne oprimejo z duho in telesom svoje domače grude in zato tudi zakrivili, da jim Evropeci očitajo, če so tudi kakršni. Da bi izpolnili to praznoto, se skupno v vrstniki sbravajo v množicah: so tudi kot osebe proizvod te množice. Njihovi ali ded sta zrasla s njo in sta prinesla s seboj njene dobre in slabe strani. Morda jih bodo kdaj izgubili, morda bodo poznejši rodovi ustvarili drugačen povprečni tip. Za zdaj je to nemogoče, dasi je bilo mnogo študija, kaj bi lahko ustvarili novega povprečnega Američana.

Skupnje po depresiji tudi v tem oziru ne bo do izboljšanja. Američan je človek, ki živi od dne do jutri, človek, ki razdira, ker nima smisla za dolgo trajno vrednost, inkoriscivalec v vsakem in političnem pogledu, ki se prilagodi darov zaznamuje Kalifornijo.

V.

Povečanje darov na zapadu

Sacramento, Cal. — Davki na

farme in hile v delavah Kalifornije,

Oregon in Washington so

se v zadnjih desetih letih povečali za 150 odstotkov. To povečanje poročilo svetnega poljedelarskega departmanta, ki je bilo tudi dan objavljeno. Največji porast darov zaznamuje Kalifornijo.

(Dolge se 2. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

FALSIKATORJI PRED SO- DISCEM

Selan in njegovi pomočniki in razpečevalci obojeni zaradi ponarejanja stotakov in tisočakov

Ljubljana, 26. nov. 1932. Včeraj se je vršila pred malim sodnim senatom ljubljanskega sodišča razprava proti 12 obtožencem, ki so ponarejali oziroma razpečavali ponarejene bankovce. Vsem obtožencem na čelu stoji posestnik in župan Ivan Selan, star 30 let, zelo nadarjen samouk, ki se je moral že pred štirimi leti v isti dvorani zagovarjati pred porotniki glede ponarejanja stotakov. Dasi je bilo takrat skoraj popolnoma dokazano, da je ponarejal, ga je porota opustila vsake kazni.

Razen Selana so obtoženi še: Andrej Gruden, 27-letni nametnik mlina v Sp. Brniku, da je izdeloval stotake.

Olga Gruden, njegova žena, da je skušala ponarejene stotake spraviti v promet, stara 20 let.

France Sporer, 38-letni, oženjeni mlinar iz Stoba pri Domžalah, da je nagovoril Grudna k ponarejanju bankovcev in da je pomagal pri nakupu verografa, aparata za razmnoževanje.

August Dolinar, 28-letni mlinar z Gore pri Vačah, njegov brat Ivan in 32-letni Edvard Vidregar iz Drlje pri Moravčah, da so nagovorili Ivana Selana k ponarejanju bankovcev, da so te bankovce opremili s serijo in številki ter da so skušali spraviti denar v promet, kar jim je deloma uspelo.

Poleg teh glavnih akterjev so bili še obtoženi: 26-letni Jakob Urbanija iz Slivnice pri Vačah, Matevž Dragar, 36-letni strojevodja iz Zagorja ob Savi in Jakob Sotenšek iz Kotredeča pri Zagorju, dalje še Dolinarjeva sestra Angela — vsi ti zato, ker so skušali spraviti ponarejene bankovce v promet, kar jim je deloma uspelo.

O Ivanu Selanu

smo že ob njegovi aretaciji pisali, kdo je. Zelo nadarjen kmet, spreten računar in risar, rezbar in samouk v vseh mogočih znamenitostih od zvezdoznanstva do metafizike, ki je že pred leti spretno ponaredil mnogo stotakov. Ko je bil opremljen od porote, je bil sprejet v vojno ministrstvo kot risar in modelir, a se je vrnil domov v Suhadole pri Kamniku, kjer je bil od bana imenovan za župana. Kot župan se je zelo dobro obnašal; še ko je bil falsifikator v zaporu, je nastopal v nekaterih procesih zoper obtožene klerikale kot obteževalna priča. Kar se tega tiče, je bil torej "oblastem dopadljiv" župan. Ko pa so se poleti pojavili ponarejeni bankovci po 100 in 1000 Din, so zasledili ponarejevalca v osebi Selana in nekega Grudna.

Prvi ponarejevalec,

ki ga je zasledila policija, je bil mlinar Andrej Gruden iz Sp. Brnika. Njegova žena je hoteli spraviti v "denar" en ponarejen stotak v neki ljubljanski trgovini. Pri tem je bila aretirana, izvršili so na njenem domu preiskavi, našli priprave za ponarejanje stotakov in tudi nekaj že natisnjenih stotakov. Modela za tisočake niso našli. Te je namreč izdeloval mojster Selan, ki je dal tudi Grudnu navodila, kako se tiska bankovci. A že takrat mu je rekel Selan: "Saj ne boš nič napravil, ker ne znaš!" Po aretaciji Grudna in njegove žene, so aretirali tudi Selana in Selanove pomočnike. Tako je prišla vsa družba pod ključ in te dni pred sodnike.

Glavni izdelovalec pa je bil Selan

V preiskavi — in tudi na razpravi — je zatrjeval Selan, da bankovcev ni ponarejal kot bankovce, ampak v misli, da bodo uporabljeni za srečke. Tako mu je govorila družba, ki je pri njem naročila izdelavo teh bankovcev. Ti nagovarjalci so bili August in Ivan Dolinar in Edvard Vidregar. Zaradi slabih gospodarskih razmer so se ti trije posvetovali, kako bi prišli do denarja. Pa so se spomnili Selana kot mojstrskega falsifi-

katorja ter sklenili, da ga naprosijo, naj jim natisne večjo množino bankovcev po 100 in 1000 dinarjev. Že maja meseca sta se oglašila pri Selanu Ivan Dolinar in Edvard Vidregar ter se baje predstavila kot odposlanca litijskega gasilnega društva. Naprosila sta ga, naj jima natisne toliko in toliko bankovcev, ker jih bodo rabili za srečke pri gasilski veselici v Litiji, kjer se hočejo pač pokazati, postaviti. Ivan Selan je bil pripravljen, dejal je le, da za manjšo količino ne izplača delati, nakar sta tadva naročila, naj izdela 100 stotakov in 100 tisočakov. Kasneje pa sta naročila 1000 stotakov in 350 tisočakov.

Selan je začel tiskati

Selan je začel tiskati bankovce. Bili so zelo dobro narisani, manjkale so jim le številke in serije. Ker pa je treba tudi vodnega tiska, je Selan iznašel tudi to. Z navadno gumijasto peto je hotel odtisniti tudi vodni tisk. Baje je delal Selan to precej očito, baje so ljudje kar hodili gledat, kako tiska v kamri stotake in tisočake. H koncu mu je pomagal Edvard Vidregar, drugace pa je opravi vse sam. Sredi julija je Selan tiskanje končal in preko Vidregarja poslal bratoma Dolinarjem 322 komadov po 100 Din in 930 komadov po 100 Din, torej skoro za pol milijona. Tadva brata sta skupno s Vidregarjem odtisnili potem še številke in številke serije na tisočake in stotake — in vse je bilo gotovo. Njih "tiskarna" je delo opravila. Bilo je treba le še spraviti bankovce v promet. In to je bil težji del tega ponarejanja. Pri tem so jih odkrili in polevili.

Kako se zagovarja Selan

Obtožnico je čital državni tožilec kako uro. Sodna dvorana je bila polna podeželanov in sorodnikov obtožencev, popoldne pa so pritiskali še ljubljanci, ki so zvedeli že dan, da se vrši razprava. Po prečitani obtožnici je vprašal sodni predsednik, ali se Selan smatra krivega ali ne. Selan je dolgo zamišljeno molčal in ves blede je bil v obraz. Ko ga je predsednik še enkrat vprašal, je odgovoril Selan počasi in premišljeno: "Gospod predsednik, zakrivil sem, res. Bil sem pač lahkoveren in zaupljiv, nasel sem Dolinarjema in sem njuna žrtev."

Potem je opisal, kako sta prišla Ivan Dolinar in Vidregar k njemu, se mu predstavila za veleposelnika in lastnika elektrarne in mlina in za tajnika gasilnega društva v Litiji. "No, to je bilo res malo pretirano," Selan: "No, saj Dolinarjevi imajo res celo graščino. Veliko posestvo, kovačijo, mlin, moderne stroje, veliko gospodarsko poslopje, motorno kolo..." Selan pripoveduje, kako sta ga tadva naprosila, naj bi izdelal bankovce za srečke gasilnega društva v Litiji, češ, da so naročili take srečke v Jugoslovanski tiskarni, pa da so predrage. Pogajali so se za ceno in spoznavali, da jim bo napravil tisočake po 8 Din, stotake po 6 Din in desetake po 4 Din. To bi zneslo skupaj za Selana 8079 Din. Dolinarju je bilo to všeč, pogodili so se in Selan je šel na delo. Dogovorili se so tudi, da morajo biti bankovci na finem papirju.

Selan je živahno dejal: "Hotel sem ljudem pokazati, da nisem mazač in da znam dobro risati. Da ne zaostajam za tiskarino. Tudi ne bi maral, da bi se ljudje v Litiji delali norca iz mene, če bi bili falsifikati slabi. Tudi mi je rekel Dolinar, naj jih dobro napravim, da ne bi bili odborniki gasilnega društva jezni, da so slabi. Jaz sem vse verjel."

Dalje je govoril še, kako je delal prav za prav javno, ne skrivaj in da se je kasneje le skrival, ko ni nič bral o kakšni litijski gasilski veselici. Ko je čital v listih, da je policija plenila nekaj falsifikatov, se je ustrašil, a koj spet pomiril, ko

je bral, da so odtisnjeni na grob papir.

"Jaz sem tiskal na finem papirju," je dejal živahno. "Grudna pa sem posvaril, da naj ne tiska stotakov, sicer ga bom nanzanil. Mislim sem, da moje tiskanje arek ni kaznjivo. Obojubi so mi 8079 Din plačila, kakor smo se pogodili, a nisem še do danes dobil niti flica."

Drugi ponarevalec,

Andrej Gruden je ponarejal stotake, in sicer zelo slabe od Selana. Njegove stotake je bilo lahko spoznati, da so ponarejeni, dočim so bili Selanovi zelo dobro ponarejeni. Gruden sam je natisnil le nekaj stotakov, a potem prenehal, ker se je bjal. K ponarejanju pa je nagovarjal Sporer.

O dveh tisočakah, ki sta imela rdeče in rumene črte, se je vnela pri razpravi huda debata. Selan je dejal, da sta črte narisala najbrž Dolinarja. "Zaščitite izvedenca!" je zahteval Selan.

Predsednik pa je dejal: "Saj imamo vas za strokovnjaka."

Olga Grudnova je priznala, priznal je Sporer, kar jima očita obtožnica.

August Dolinar, Ivan Dolinar in Vidregar so v bistvu potrčili Selanov zagovor. Izgovarjali so se na stisko in pomanjkanje. Vidregar je tudi priznal, da je sprožil in skoval načrt, kako Selana potegniti.

Jakob Urbanija, ki je razpečal pet bankovcev, je prav tako izjavil, da ga je v to nagnala beda. Žena v otroški postelji, otroci v jok za kruh, pa sem tri tisočake spravil v promet, dva sem pa samo polikoval.

Dragar in Sotenšek se zagovarjata, da ne veta, kje sta dobila dva ponarejena stotaka.

Priče za Selana

Dve zaslišani dekli pri posestniku Selanu sta izpovedali svojemu gospodarju v prid. Selanja dekla pravi, da je Selan izdeloval bankovce javno in da so sosedje val vedeli za to "srečke". Ker se je mudilo, je eno noč delal Selan do jutra ter natisnil vseh 930 bankovcev.

Nekdanja Selanova dekla pa je povedala, da so k Selanu pogosto prihajali ljudje in ga prosili, naj jim natisne nekaj denarja. Celo daleč z Dolenjske je prišla neka nekakšna žena, prinesla vse polno grozdov, vina in pečeno kokoš ter prosila, naj ji napravi nekaj denarja. Pa je Selan smerom odbil.

Ob dveh je bila razprava prekinjena, po popoldanskem govoru državnega tožila in odvetnikov, je sodni senat po enournem posvetoivanju razglasil odsojbo:

Ivan Selan je bil obsojen na 14 mesecev robijs in 600 Din globe;

Andrej Gruden na 1 leto strogega zpora in 240 Din denarne kazni;

Olga Grudnova na 4 mesece zpora in 60 Din globe, a pogojno za tri leta;

France Sporer na 10 mesecev strogega zpora in 60 Din globe;

August Dolinar na dve leti robijs in 480 Din globe;

Ivan Dolinar na 3 leti in 3 mesece robijs in 420 Din globe;

Edvard Vidregar na 18 mesecev robijs in 120 Din globe;

Jakob Urbanija na 5 mesecev strogega zpora in 120 Din globe;

Zupančič, Dragar in Sotenšek so bili oproščeni.

Angela Dolinarjeva je bila obsojena 4 mesece strogega zpora in 60 Din globe, a pogojno za tri leta.

Branilci so prijavili priziv. Priziv in revizijo je prijavil tudi obtoženec Selan. Na prošnjo Selanovega zagovornika, je sodni predsednik odredil, da Selana izpustijo začasno na svobodo.

Selan ima torej zmerom srečo. Nazadnje utegne spet priti v kako državno službo ali za župana, od česar je bil menda po aretaciji odstavljen. Zakaj — čeprav je Selan še dvakrat ponarejal bankovce jugoslovanske, častivreden rodoljub je menda še zmerom ostal.

Ali debe starejši rodilci manj vredne otroke?

Napisal Walter Finkler

Splošno so ljudje prepričani, da morajo biti otroci starejših roditeljev telesno in duhovno zaostali, in da more le mlad, zdrav zakonci par ustvariti polnovredne otroke. Zakonec, ki sta že preživela najlepša leta svojega življenja, in začneta šele tik pred nastopom starosti misliti na ustvaritev družine, pa zadene kazni, ker postanejo njuni otroci ali pohabljeni ali pa idijoti. Ljudsko mnenje je zato zmeraj svariло pradž otroci, ki so prišli na svet šele tedaj, ko sta bila oba roditelja že precej priletna.

Znanost se je tem ugibanjem zamejala. Zanj je bila dognana resnica, da so razmnoževalne celice same od sebe žive in od telesa in njegove starosti neodvisne. Kakor ne more doživeti uplivati na snatež, barvo oči ali katerokoli lastnost svojega potomca, tako bi moralo biti nemogoče tudi to, da vpliva starost roditeljev na potomce. Trdila je, da so spolne celice popolnoma neodvisne od telesa in da jim more koderati samo nastajanje s alkoholom ali pa okuženje s spolnimi boleznimi. Zmožnost razmnoževanja je torej leta, če so drugi organi zdravi ali bolni, mladi ali stari. Da pa bi starost roditeljev na katerikoli način vplivala na življenjsko moč in normalni razvoj otroka, je odklanjala. Toda kakor se dokazuje poprej, je imela tudi tu ljudska govorica pravi Stoleta opazovanja na ljudeh je smagala nad poskusi v laboratorijih in bolnišnicah.

Otroški klinika na monakovski univerzi se je vnovič bres predsodkov lotila preiskovanja vprašanja, ali so otroci priletnih staršev posebeje degenerirani in duhovno manj vredni kakor potomci mladih zakonov. Veliko poskusov in opazovanj je bilo treba. Trinajst tisoč otrok so preiskali. Zdej poroča dr. Benhold-Thomson o rezultatih svojih poskusov v "Listu za otroško zdravje".

Takratno se je namreč, da se pojavljajo nekatere oblike idijotstva pred vsem pri otrocih ostarelih roditeljev, med njimi največkrat premajhna razsodnost, ki je navadno združena s hudim telesnim znakom manjvrednosti, take imenovanim mongolizmom. Ti ubogi otroci, ki so po svoji barvi obraza in oblikah lica podobni Mongolom, zaostanejo med razvojem tam, kjer so ostale živili. Dunajski profesor dr. Biach je celo ugotovil v njihovih možganih in hrbnem mozgu tipne živalske znake. Virok te mongolske idijotije je bil zmeraj zagoneten. Zdej so odkrili vsaj enega. Previsoka starost roditeljev. Oziroma bolj starost matere. Vdva je samo njena starost. Mnenje, da bi prevelika starostna razlika med možem in ženo vplivala slabo na potomstvo, torej ne bo resnično.

Zakaj jemlje ravno materina starost otroku življensko moč? Viroka ni težko dognati. Mož in žena se starata različno. Mož ne pozna prehodnih let. Njegove spolne celine delujejo do starosti. Drugače je pri ženi. V doleteni dobi, ki jo imenujemo klimakterij, menjajo spolne celine usihati in ne izdelujejo več razmnoževalnih celic. Ta izprememba se ne izvrši čez noč. Med vlikom spolne zmožnosti in njenim koncem leži daljša doba, ko ustvarjajo celine samo slabotne, manjvredne celice. In ravno iz takih celic se roče zaostali otroci.

Falšifitne demonstracije pravi Jugosloviji

Milan, Italija. — Več sto falšifitnih študentov je zadnje soboto paradiralo po mestnih ulicah. Nošli so napis: "Doli z Jugoslavijo in Francijo," in — "ne pozabimo, da je Dalmacija italijanska." Šilne demonstracije proti Jugoslaviji so se vršile tudi v Padovi.

Falšifitni dijaki so protestirali tudi proti Franciji in razloga, kar Francija podpira Jugoslavijo, in pa, ker so v obsejnih mestih Jugoslovani dinamitrirali in uničili večje število likov beneških levov in drugih znakov beneške civilizacije v Dalmaciji.

Dva filmska komika, Jack Oakie in Charles Ruggles, vsak na enem koncu. V sredi je Al Kaufman, filmski direktor.

Long zahteva decentralizacijo bogastva

Napovedal je boj Burboncem v demokratiški stranki, ako ne bodo izvajali načel, za katerih podlagi je bil Roosevelt izvoljen za predsednika.

Washington, D. C. — (FP) —

Senator Huey Long iz Louisiane, ki je nedavno posetil novoizvoljenega predsednika Roosevelta, za čigar nominiranje se je boril na demokratiški konvenciji, je imel govor v senatu, v katerem je zahteval takojšnjo akcijo za decentralizacijo bogastva te dežele.

"Ako demokratiški voditelji v tej zbornici še vedno nasprotujejo temu, ako še niso revidirali stališča, kar bi bili morali storiti, tedaj al homo morali izbrati nove voditelje. Mi moramo čimprej organizirati boj za ljudske pravice, preiskrati moramo ljudstvu življenska sredstva, oblike in stroje, in ako se hodo demokratiški voditelji upirali, tedaj bom poslal vse progresivce v tej zbornici, da se zberajo pod zastavo senatorja Norrisa. Ljudstvo ima popolno zaupanje v senatorja Norrisa, ki je storil vse za izboljšev Roosevelta kot

katerikoli član demokratiške stranke. Ljudstvo je upravičeno, ko zahteva akcije od kongresa, demokratiški voditelji pa morajo izpolniti obljube, ki so jih dali v volilni kampanji."

Long je sigural Hooverjevo propozicijo glede davka na blago in zahteval, da kongres naloga dodatne davke na visoke dohodke in dedščine ter uveljavi krajši delovnik, da tako uredi odnos med produktivno in kupno silo konsumentov.

Večina pristavev senatorja Robinsona, burbonskega demokrata, se je odstranila iz zbornice, ko je Long pričel govoriti, toda progresivci so ga pasljivo poslušali. Longov govor smatrajo za pričetek boja glede kontrole politike nove administracije, ki pride v marcu na krmilo.

Apropiacija za transportacijo brezposelnih

Los Angeles, Cal. — Mestni svet je apropriral \$4.500 za transportacijo brezposelnih in brezdomcev v razna delavska šotirišča, ki so bila zgrajena v južnem delu države. Država ima krog 25 takih šotirišč, v katerih se nahaja nad sedem tisoč brezposelnih, ki grade in popravljajo ceste, za kar pa prejema jo samo hrano in stanovanje.

KAŠEN JE POVPREČEN AMERICAN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

stalnim spremembam v svoji okolici. Kje naj se torej ukorenini novo američanstvo, o katerem se toliko govori? Ali se bo morda vrnilo zaupanje v gospodarske možnosti? Ali so se morda pokasali prvi znaki novega nujnega razmaha s povratkom k resnici kot po vsaki depresiji? Skromna je tolažba, da čaka Amerika samo še na likvidacijo najmočnejše samrtnjene aktivne postavke, in sicer na to, da bo postal povprečni človek spet delaven in se bo zavedal odgovornosti.

Kajti prav ta človek se bistveno ni spremenil...

—Dr. M. K.

Vladna posojila za naseljevanje brezposelnih

Washington, D. C. — Stiri države — Ohio, Michigan, Alabama in Oregon — so dobile nadaljnja posojila za pobijanje bede med žrtvami depresije in skladi vladne korporacije za rekonstrukcijo financ. Skupna vsota znaša \$1.465.735.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Električne igrače

NAJNIŽJE
CENE
v
ZGODOVINI

Popolna zaloga LIONEL in AMERICAN FLYER električnih vlakov

PRIPELJITE DEČKE s seboj, da bodo videli našo veliko razstavo električnih vlakov — kompletno s o- gibalnicami, tuneli, signali, vami, tovornimi in osebnimi vozi, s programi in vsami pripravi — vse sestavljeno in v teku.

Maja električna polica, ki v renici kuha 1.00
Električni parni stroj s pialko 3.00
Igrala Electric Questioner Puzzle Game 1.50
Električni gladilnik, ki v renici gladi95
Electric Kaster Kit (igrala) 5.00

GLAVNI STAN ZA VSE ELEKTRIČNE POTREBNOSTI

COMMONWEALTH EDISON
ELECTRIC SHOPS

Downtown — 72 W. Adams Street — 182 — So. Dearborn St.
All Phones: RAndolph 1800, Leal 1240

Branches — 4400 Broadway — South State St. — 2420 South State St.
Branch — 4400 Irving Park Blvd. — 4400 South Ashland Ave.
Branch — 5015 Milwaukee Ave. — 5015 W. Madison St.
Branch — 5015 W. Madison St. — 5015 W. Madison St.
Branch — 11111 So. Michigan Ave.

K vsem nakupom na odločni račun, se dodela lahki strošek.

FEDERAL
KUPONIZ
DOBE Z
KUPOM

Jack London:

ŽELEZNA PETA

Socijalni roman.—Prevel Ivan Vuk.

Srećala sem kolonela Ingrama pri neki cerkveni slavnosti. Bil mi je dobro poznat že nekaj let. Našla sem ga za velikimi palmami in gumijevimi drevesi, seveda, ne sluteč, da sem ga iskala. Srećal me je s konvencionalno prijaznostjo in vlijudnostjo. Bil je vedno eleganten, diplomata, taktičen in pazljiv in z ozirom na to je vzbujal njegov pojav najbolj odličan vtis izmed vseh gospodov družbe. Celo spoštovanja vreden vodja univerze je izgledal poleg njega neznamenit in neveličan.

In vendar sem našla kolonela Ingrama v tistem položaju, kot opisane strojne delavce. Tudi on ni bil svoboden. Tudi on je bil navezan na stroj. Nikdar ne bom pozabila spremembe, ki sem jo zapazila na njem, ko sem omenila Jacksonovo zadevo. Njegova smehljajoča prijaznost je zginevala kakor duh. Njegov obraz je bil naenkrat strašno spačen.

Cutlisa sem tisti bojazljivi nemir kakor takrat, pri izbruhu čustev Jamesa Smitha. Samo kolonel Ingram ni preklinjal. To je bil viden razloček, ki je ostal med njim in delavcem. Hvalili so ga, kot duhovitoga in dovipnega moža, ali sedaj ni poznal dovtipa. Pač pa je prežal semintja, docela nezavedno, kje bi našel prilikost, da bi ubežal; vendar, stal je med palmami in gumijevimi drevesi.

O, da, ni mu bilo prijetno pri zvoku Jacksonovega imena. Zakaj sem se dotaknila tega vprašanja? Ni mu ugajala moja šala. Bil je slab in zelo nepremišljen pokus. Ali nisem mogla vedeti, da njegov poklic ne trpi nobenih osebnih čustev in računov? Svoja osebnost čustva je pustil doma. Tu ima le poklicna čustva.

"Ali bi Jackson moral dobiti odškodnino?" "Gotovo," je odgovoril. "To se pravi, jaz osebno čutim, da bi tako moralo biti. Ali to se ne tiče pravne strani k stvari?"

Površno je zbral svoj razsejani duh. "Povejte mi, prosim, ali se pravica tiče zakonita?"

"Narobe ste se izrazili," se je nasmešnil. "Sile," sem vprašala in on je pokimal. "Vendar recimo, da v vsakem slučaju potom zakona spoznamo pravico."

"To je tisto protislovje pri celi stvari," je odbil. "Ne najdemo pravice, nego pravo." "Vi govorite poklicno," sem vprašala. Kolonel Ingram se je zmedel, resnično zmedel, in zopet prežal bojazljivo, kako bi ubežal. Ali stala sem mu na potu in se nisem pripravljala, da ga zapustim.

"Povejte mi," rečem, "ako kdo svoja osebnost čustva pomeša s svojimi poklicnimi, ali ni to neke vrste duševni izrodek?"

Ni bilo odgovora. Kolonel Ingram je ves nemiren zbežal in pri tem prevrnil palmo.

Poskusila sem nato svojo srečo pri časopisih. Napisala sem priprost, brezstrasten in vzdržljiv članek o Jacksonovi zadevi. Ni bilo napadov na ljudi, s katerimi sem govorila; samo njih mnenje sem omenila. — Pisala sem o pravem stanju stvari, o dolgih letih, ki jih je pustil Jackson v tovarni, o njegovem naporu, da je hotel stroj obvarovati škode, o nesreči, ki je nato sledila in o njegovem sedanjem obžalovanju vrednem položaju. Trije dnevniki, kakor tudi oba tednika mojega članka niso sprejeli.

Obrnila sem se na Percy Laytona. Bil je od univerze graduiran in se je povetel častnikarstvu. Bil je poročevalec enega izmed treh najbolj vplivnih časopisov. Nasmešnil se je, ko

sem ga vprašala po vzroku, zakaj se časopisi trdovratno branijo omeniti Jacksona ali njegovo zadevo.

"Uredniška politika," je rekel. "Mene to sicer ne briga nič. To je stvar urednikov."

"Kakšna je ta politika?" vprašam.

"Solidarni smo s korporacijom," je odgovoril. "Tudi če plačate oglaš za to, bi kaj takega ne priobčili. In če bi kdo izmed nas poskusil kaj takega vtihošati, bi zgubil mesto. Ako plačate desetkratno pristojbino, ne posreči se vam tega obelodaniti."

"Kako pa je z vašo lastno politikom," vprašam. "Zdi se, da je vaša funkcija ta, da na povelje vaših delodajalcev poročate resnico in pišete tako, kakor od njih zahtevajo korporacije."

"To ni moja stvar."

V tem trenutku je bil videti neprijazen. Nato pa se je razveselil, kakor da je našel izhod.

"Jaz sam ne pišem nič neresničnega, in pišem po svoji vesti. Seve, v teku dneva je mnogo si nasprotujočega. Ali, vedite, to spada za zračen," je pristavil majmarnu.

"In vendar pričakujete, da boste nekega dne sedeli pri uredniški mizi in vodili politiko?"

"Do tedaj bom že utrjen," je odgovoril.

"Ker se niste utrjen, povejte mi svoje mnenje o splošni uredniški politiki."

"Ne razmišljam o tem," je naglo odgovoril.

"Čez ojnice ne smemo skakati, ako hočemo imeti uspeh kot žurnalisti. Toliko vsaj sem se že naučil."

Pokimal je značilno s svojo mlado glavom.

"Ali pravica?"

"Ne razumete igre. Seveda je vse pravica, ker vse se izvrši pravično, ali ne vidite tega?"

"Imenitna nejasnost," sem zamrmrala. Ali v srcu me je bolelo radi njegove mladosti in obdel me je občutek, kakor da moram kričati ali plakati.

Jela sem prodirati skozi zunanjo lupino družbe, v kateri sem živela, da najdem strašno resničnost, ki tiči za lupino. Zdelo se mi je, da obstoji tajna zarota proti Jacksonu in polastilo se me je sočutje do jecljajočega odvetnika, ki je vodil njegovo zadevo tako neslavno. In ta tajna zarota se je vse zvečala. Obratila se ni samo proti Jacksonu, nego proti vsakemu delavcu, ki ga je pooblašala tovarna. In ako je bilo vse to naperjeno proti vsakemu posameznemu v predlinici, zakaj bi ne bilo tudi proti vsakemu posameznemu v drugih tovarnah?

Ako je stvar takšna, ali ni družba velika laž? Ustrašila sem se sama svojih zaključkov. Bilo je tako strašno in odvratno, da se mi ni zdelo mogoče, da je resnično. In vendar, tu je bil Jackson, in Jacksonovo rame, in kri, ki je omadeževala mojo obleko in kapljala od moje lastne strehe. In veliko je Jacksonov — na stotine samo v predlinicah, kakor je rekel Jackson sam.

Govorila sem z gospodom Wicksonom in z gospodom Pertonwaithejem, z obema glavnima delničarjema Sierra-predlinice. Ali teh nisem pokolebala, kakor obeh strojnikov, ki sta bila v njih službi. Zvedela sem, da imata premišljeno moralo. Imenovala bi jo aristokratska ali gospodarska morala. Govorila sta širokopotezno o politiki in identificirala sta politiko in pravico. Za me sta imela očetovalke besede in ravnala z menoj pokroviteljsko, oziraje se na mojo mladost in neizkušenost. Bila sta najbolj trda izmed vseh, ki sem jih v tej zadevi obiskala. (Dalje prihodašlj.)

boljšega" je planil z naglo besedo otič.

Kakor zvesta pa na živžig sta zastrigla oba zelenca hkratu z ušesi pri tej besedi in jo popadla:

"Kateri Jože?"

Ostir je vznemirjeno zamahnil z desnico in hlastnil: "Noben!"

"Gospod Dajčman, le z besedo na dan!" je že vlekli starejši zelenec svoj zapisnik iz torbe. "Nič nama ne prikrivajte. Sicer —"

"Ne bodita čudna gospoda, saj jaz ničesar ne vem. Kar tako sem bleknil," se je izmotaval ostir.

"Na dan z besedo! Zadnjikrat vam rečem, sicer bom prisiljen vas javiti oblastvu" je postajal zelenec vedno bolj uraden.

"Pa koga drugega vprašajte, saj ve vsa dolina kdo žge slivovsko vasko noč —" "Kako vasko-noč?" sta planili kakor z žrjavice uradni osebi. "Kar ven z zlikovcem!"

Ves v zadregi je ostir menceal še nekaj časa, potem pa je stopil k starejšemu zelencu in mu šepnil zaupno nekaj v uho.

"A —" je zasijal zelenec in ukazal tovarniku: "Pojdiva!"

Mrak je že legel na decembrski popoldan, ko sta nastopila zelenca dolgo pot. Dajčman ju je še spremil na prag in ternal: "Jej, jej! Ta nesrečni moj jezik. Ko je lagal, ni bilo prav, sedaj pa je resnico povedal, pa je spet narobe."

Ko sta legala z ženko v goriki sobi k počitku, pa je ni dal mošt jezik miru, da si je pomel roke:

"Pa sem ju spjel."

"Koga?" je vprašala žena.

"Zelenca. Skoraj smilila se mi, če pomislim, da sta morala v tem vremenu dve uri v hrib, je skoraj sočustvoval z njima ostir, dokler ni sladko zaspal.

Vsa premočena sta potrkala po dveurni naporni poti zelenca na okno samotne kmetije. "Parklji!" so zavreščali otroci in je tisti hip ugasnila luč.

Dolgo sta zelenca klicala in trkala, da jima je naposled vendarle odprl gospodar, ki se je zavzel, ko je videl uradna gosta:

"V taknem vremenu hodita gospoda tod okoli. Stopite noter na kozarec slivovke."

"Hvala!" sta odklonila vsa upehana zelenca pokrepčilo. "Uradna zadeva naju je povedla v tej pozni uri k vam."

"Uradna zadeva? Kaj bi ne ki bilo?" je pomislil gospodar.

"Boš kmalu zvedeli," se je škodoželjno nasmešnil starejši zelenec in ukazal: "Hišno preiskavo bova opravila. Prižgite leščerbo in nama svetite."

Gospodar je smajeval z glavom, toda ukaz je le ukaz. Prižgal je leščerbo in zelenca sta šla na delo.

Dolge ure sta rabila preden sta pretaknila vse kote in eviali. Polnoč je že minila, ko so se vrnili brez uspeha v sobo. Tedaj pa je gospodar odločno zahteval pojasnila: "Čemu se je vršila hišna preiskava?"

"Naznanjeni ste bili, da vse noči žgete slivovke," je pojasnil ozlovoljeni vodnik.

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Okt. 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Poslovite se pravočasno, da vam lista ne ustezimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, kar ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vlad nepoštenega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nasli zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina na celo leto je \$3.00 in na pol leta pa \$1.50. Člani SNPJ doplačajo \$4.50 na leto, na pol leta \$2.25.

Za mesto Chicago in Cleveland na leto \$7.50, na pol leta \$3.75, na čeno \$6.30.

Za Evrope stane na pol leta \$4.50, na vsa leta pa \$9.00.

Tednik stane na Evrope \$1.75. Člani doplačajo samo \$1.00 na polnino.

Mladinski List stane na celo leto \$1.20.

Upravitelje "PROSVETA" 2557 S. Lawndale Ave., Chicago

Gospodinja je bila v neugnan smeh, da je moral sedeti na stol. Začudena sta ga gledala zelenca. Ko je popad ameha apot popustil je vprašal gospodar:

"Kdo vam je pa natvezil to laž?" in si brisal solzne oči.

"Sami smo in vam lahko zaupam. Dajčman mi je rekel, da vi vasko noč žgete slivovke," je rekel bolj tiho vodnik.

Znova je popadel alien smeh gospodarja, ki je polagoma prešel na oba zelenca. Naposled je pa odkril gospodar zagonetko:

"Dajčman vaju je spjel. Staro hišno ime nosi moj dom: Pri Slivovcu, moja žena je pa Slivovka. Kadar je potrebna, jo reš nam, da bi jo pa vasko noč žgal, pa laže Dajčman."

Ko sta založila slanino in prave slivovke, sta jo mahnila jezna zelenca domov. Kako so orali z Dajčmanom, pa ne pove ta zgodba.

Janko Kač.

ROKAVICA

Rokavica, ki je danes bolj ali manj predmet spreminjajočih se mod in luksuz, je splošno ustvarila potrebo po ljavovanju rok. Nosili so jo samo modici, in sicer že v grškem starem veku v zaščito zoper trne na lovu in pri težkem delu. Tudi pri jedi so stari ljudje imeli naprtnice, ker so vroče jedi z roko nosili v usta. V srednjem veku je postala rokavica del ceremonijalnega oblačila. Škofovske rokavice so imele na hrstu zlat križ in zlato vezivo ob zapestju, vladarske rokavice so bile iz purpurnega ali žametnega blaga in so imele seveda vdelanega istotako mnogo zlatega veziva draguljev in biserov. Viteli so nosili sploščke iz kovine spletene, pozneje iz jeklenih ploščic izdelane rokavice, ki so se pripelagale oklopom. Znotraj so bile te rokavice seveda iz finega usnja.

Ženske rokavice so prišle v modo šele v 13. stoletju, ko so začela izginjati ženska oblačila s širokimi rokavi, ki so lahko varovala roke zoper mraz, in obsejni plačli. Takrat je prišel v modo med ženskami tudi lov s sokoli in ta je zahteval usnjeno rokavico, da je bilo mogoče sokola z njegovimi ostrimi kremplji nositi. Kmalu potem se je pojavila seveda tudi elegantna, bogato okrašena damska rokavica. V 14. stoletju so dame nosile svoje rokavice že koketno — v roki namesto na roki. Seveda pa ni manjkalo tudi rokavice, ki so rabile zgolj vsakdanji rabi.

Čas in oseba se močno zrcalita v rokavicah, ki so nam ohranjene iz starih časov. Pred kratkim so priredili v Amsterdamu razstavo rokavic in tam si lahko videl, da so bile Cromwellove rokavice n. pr. preproste, mrke

Profesor Raymond Moley s kolumbijske univerze (na levi), Rooseveltov ožji svetovalec, konferira s senatorjem Key Pittmanom iz Nevade.

in težke kakor njegov značaj, cej pozno, še pozneje nego ple-rokavice renesansnih flifirčev so bile spet obložene z zlatom in okraski, v baročni dobi se je spet tudi v rokavicah zrcalila nje-slog in duševnost. Takrat so nosili še rokavice, ki so s svo-jim podaljškom zakrivala ves komolec in so bile kar preobrem-njene z okraski. Angleška kraljica Elizabeta je imela rokavice iz rjavega kozjega usnja in a živi iz rdeče svilne nit. V tistem času je zahtevala moda, da se morajo elegantne rokavi-ce izdelati kar v treh deželah: iz Španije naj bi bilo usnje, iz Francoske, ures in Angleške pa živ.

V rokokujo so nosili na rokavicah kot originalen okras medaljone s podobami. Pletene rokavice so prišle v modo pre-

NAJBOLJŠE CENE DOBITE ZA MORGAGE, BONDE in certifikate. Oglavite se na: 124 N. La Salle st., room 216, Chicago. Odprto ob večerih.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Fe škopla 5. ročne konvencije se sodaj lahko naroči na List Prosveta in prijetej eden, dva ali tri štane in ene družine in to enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane na vse enake, na štane ali naslova \$6.00 za eno letno naročnino. Kar pa štani se plačajo pri naslovanju \$1.50 na tednik, se jim to prijetej k naročnini. Ni prijetejone enega, dva ali tri štane in ene družine k eni naročnini. Torej sodaj ni varstva, roči, da je list pro-drug na štane S. N. P. J. List Prosveta je vaša istovna in gotova je skore v vsaki družini nado, ki bi rad štali list vsak dan. Torej sodaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. dršave in Kanado \$6.00	Za Cleveland in Chicago \$6.00
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 4.50
2 tednika in..... 2.50	2 tednika in..... 5.10
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in..... 5.90

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebna vsta danarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveta, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnili:—Vasj kakor hitro kateri teh štanov premeha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotična družina, ki je tako skupno naročila na dnevnik Prosveta, to takoj nemamiti upravitelstvu lista, in obenem doplačati dotično vsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelstvo smiliti datum za to vsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2557 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošljim naročnino na List Prosveta vsto \$

Ime _____ Čl. družine \$

Naslov _____

Usavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih štanov moje družine:

Ime _____ Čl. družine \$

Ime _____ Čl. družine \$

Mesto _____ Dršava _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

TELEFON BOOKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, častike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovakiem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerna, unijabo delo gve vrste

Pisite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2557-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

SLIVOVKA

Gornjavinska zgodba

Kakor zakleti grad je divna vasica Solčava vso dolgo zimo. Po več dni komaj diva odrezana od vsega sveta med snežnimi zameti in sanja o kratkem poletju. Malo je njiv, pa še tiste so komaj za zelnik velike. Kakor ove v staji se tišijo nizke hiše druge druge. Najponižnejša med njimi je Dajčmanov hotel. S slamo je krit. Okna, da gre komaj glava skozi. Ko so postavili nasproti resničen pomen Herletov hotel, je dejal Dajčman: "Tudi pri nas bo hotel" in obešal svoj nov napis. Na neostruženo desko je zapisal z oglatimi črkami "HOTEL PRI KRCMI". Smejala so se turisti in drug za drugim vstopili pod njegovo gostoljubno streho. Lepo je tabernala nekaj časa Dajčman in radosten gladil mošnjček srebrnikov, ki se je redil kakor polh v dobri jeseni. Že je hodil ostir z rokami v šepu pred hišo in preudarjal, kdaj bo lahko dal novo obleko svoji rodni hiši. Toda človek obrača, nekdo drug pa obrne. Nekega dne je stopil v hotel finančar in o sorno vprašal gospodarja:

"Kje imate hotelsko pravico?"

Dajčman je pokazal na očrnelo osebno pravico na steni in se odrezal:

"Tam čitajte!"

Nanosnik si je nateknil zelenec in s muko razbral iz zakajenega pisanja, da daje okrajno glavarstvo Matežu Dajčmanu pravico za točenje vseh pijav vključno vode. Pa je zmaljal zelenec s ščetinasto glavom:

"To ni hotelska pravica! Naznaniti vas moram. Opoimnjam vas pa, da takoj odstranite neupravičeni napis s hiše, da se laognete nadaljnjim kršitvam zakona."

"Vsaj do večera počakajte, gospod gomezar, da se mi ljudje ne bodo smejali. Bom rekel potem vsaj lahko, da mi je neki zavistnež ukradel dragoceni napis" je mlo prosil ostir.

"Kaj pa vi mislite!" je nasrnil obrvi in namrnil ruse zelenec. "Takoj odstranite napis, sicer se vam ga bo uradoma anelo."

Dajčman se je vdal in prislonil kratko lestvico k steni. Uradni organ ga je dobrohotno opiral, ko je lezel nanjo. Kakor da je pričelo biti platno zvona, je naenkrat odzvela vsa vas in se smejala ostirjevemu porazu. Ta neljubi dogodek in 20 kron globe, ki mu jo je naložilo glavarstvo, sta vžgala v sicer pohlavnem Dajčmanovem srcu željo po osveti.

Znan je bil Dajčman po vsej flosarski deželi kot velik daljivec in potegavč. Kdor bi zbral šop njegovih najslabših, bi ga prav lahko čredil z našimi umrliimi humoristi. Takšen umetnik je bil Matež Dajčman, ostir, po-

stnik in cerkovnik v mirni Solčavi.

Dolgo je čakal sladkega dneva osvete. Na Miklavževo tega in tega leta je ves dan deževal in snežilo, kakor da je pač veter obračal. Sam je sedel Dajčman v svoji mirni krčmi in zdelaje motril brozgo na cesti.

Tedaj pa je ugledal na vaških ulicah dva zelenca, ki sta prav počasi gazila brozgo in tiščala glavi v zavrinjene ovratnike. "Za Miklavža bi ju potegnil. Samo če se oglašita!" je opazoval ostir amer njunih korakov. Res, krenila sta proti hiši.

"Mica, ti jima postreži!" je zaklical ženi v drugo sobo, sam pa si je podprl z levico glavo in se globoko zamislil.

Hrupno sta otresala sneg z abutve in obleke v veži zelenca.

"Dobro dan!" sta pozdravila vstopivša in naročila vsak šlice slivovke. Medtem ko je nalivala žena kozarčka, je ogovoril starejši zamišljenega gospodarja:

"No, kaj pa ti Dajčman, ti je piška crknila? Brž se nama nekaj zlaži!"

Še pogledal ju ni ostir, ko je zagodel kakor sam zase: "Se mi res ljubi, ko mi razbija v glavi kakor v kovačnici."

Zvrnila sta zelenca ognjeno pišajo sunkovito v grio, kar se je nakremil starejši zelenec:

"Špirit točič, Dajčman, ne pa slivovko!"

"Kar dobim. Jože žge seveda